

1. Методичні рекомендації з інтеграції гендерних підходів у систему підготовки фахівців для сектору безпеки та оборони України / Олена Волобуєва, Алла В'яткина, Світлана Ганаба та ін. Київ: ФОП Клименко Ю. Я., 2021, 292 с.

2. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 12 серпня 2022 року № 752-р щодо схвалення Державної стратегії забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків на період до 2030 року та затвердження операційного плану з її реалізації на 2022–2024 роки (<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1410-97-%D0%BF#Text> (режим доступу: 09.03.2023)).

3. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 20 грудня 2022 року № 1163-р «Про схвалення Стратегії впровадження гендерної рівності у сфері освіти до 2030 року та затвердження операційного плану заходів на 2022-2024 роки з її реалізації» <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1163-2022-%D1%80#Text> (режим доступу: 28.02.2023).

4. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 27 січня 2023 року № 79-р «Про затвердження плану заходів з реалізації Концепції комунікації у сфері гендерної рівності» <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-zatverdzhennia-planu-zakhodiv-z-realizatsii-kontseptsii-komunikatsii-u-s79-270123> (режим доступу 09.03.2023).

КОВАЛЬОВА Ольга,

декан факультету № 1 Донецького державного університету внутрішніх справ, кандидат юридичних наук

ФЕДОРЧАК Ірина,

викладач кафедри кримінального права та кримінології факультету № 1 Донецького державного університету внутрішніх справ

ПРИНЦИП НЕДИСКРИМІНАЦІЇ В КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ

Кримінальна процесуальна діяльність в Україні здійснюється на таких засадах, як верховенство права; законність; рівність перед законом та судом;

повага до людської гідності; забезпечення права на свободу та особисту недоторканість; недоторканість житла чи іншого володіння особи; таємниця спілкування; невтручання у приватне життя; недоторканість права власності; презумпція невинуватості та забезпечення доведеності вини; свобода від самовикриття та право не свідчити проти близьких родичів та членів сім'ї; заборона двічі притягувати до кримінальної відповідальності за одне і те саме правопорушення; забезпечення права на захист; доступ до правосуддя та обов'язковість судових рішень; змагальність сторін та свобода в поданні ними суду своїх доказів і у доведенні перед судом їх переконливості; безпосередність дослідження показань, речей і документів; забезпечення права на оскарження процесуальних рішень, дій чи бездіяльності; публічність; диспозитивність, відповідно до ст. 7 КПК України [1].

На сьогодні інтерес серед науковців та практиків викликає питання дослідження в кримінальному-процесуальному праві такого принципу, як недискримінація. Постає питання, що саме несе у своєму сенсі поняття недискримінація. Недискримінація гарантує однакове ставлення до людей, незалежно від їхньої національності, статі, расової належності чи етнічного походження, релігії або вірувань, фізичних вад, віку чи сексуальної орієнтації. Принцип недискримінації означає заборону необґрунтованого відмінного ставлення (а саме встановлення розрізень, винятків, обмежень чи переваг) до осіб, які знаходяться в однаковій ситуації чи однакового підходу до осіб, які знаходяться в різних ситуаціях. Оскільки дискримінація призводить до обмеження або унеможливлення в користуванні чи здійсненні прав і свобод усіма людьми на рівних підставах, то її заборона розглядається як один із шляхів забезпечення рівності всіх людей [2].

Право на захист від дискримінації є одним із фундаментальних прав людини, яке визнане міжнародним правом і має бути забезпечене сучасними державами [2]. Відповідно до ст. 2 Закону України «Про засади запобігання та протидії дискримінації в Україні» принципи недискримінації у законодавстві України ґрунтуються на: забезпеченні рівності прав і свобод осіб та/або груп осіб;

забезпечення рівності перед законом осіб та/або груп осіб; повагу до гідності кожної людини; забезпечення рівних можливостей осіб та/або груп осіб [3].

Аналізуючи вищевикладене, принцип недискримінації, у деякому сенсі можливо порівняти з принципом рівності в кримінальному процесі. Рівність, яка є обов'язковою вимогою, що ставиться до будь-якої правової системи. В основі сучасного розуміння рівності лежить ідея справедливої рівності можливостей, згідно з якою членам суспільства мають бути створені реальні можливості конкурувати з іншими його членами, причому з достатніми шансами на успіх.

З цією метою право запроваджує такі принципи, як рівність перед законом, рівність перед судом, рівність прав, свобод і обов'язків громадян.

Надзвичайно важливим для реалізації рівності є принцип недискримінації, який означає заборону необґрунтованого відмінного ставлення (встановлення різниці, винятків, обмежень чи переваг) до осіб, які перебувають в однаковій ситуації, чи однакового підходу до осіб, які перебувають у відмінних ситуаціях. Заради сприяння рівності держава може вдаватися до позитивної дискримінації (політики позитивних дій), котра реалізується як тимчасовий захід з метою створення більш сприятливих умов для певної категорії осіб порівняно з іншими категоріями і в такий спосіб компенсує існуючу між ними фактичну нерівність [4, с. 66-79].

Зокрема, у своєму рішенні № 9-рп/2012 від 12 квітня 2012 року Конституційний Суд України прямо вказав, що рівність та недопустимість дискримінації особи є не тільки конституційними принципами національної правової системи України, а й фундаментальними цінностями світового співтовариства. Їх належна реалізація відповідно до європейських стандартів у кримінальному судочинстві виступає засобом забезпечення права кожного на справедливий суд [5].

Відповідно, до ст. ст. 5,6 Конституції України загально визнаних принципів і норм міжнародного права та міжнародних договорів України всі особи незалежно від їх певних ознак мають рівні права і свободи, а також рівні можливості для їх реалізації. Непряма або пряма дискримінація, публічна

дискримінація з боку державних органів, органів влади Автономної Республіки Крим, органів місцевого самоврядування, їх посадових осіб, юридичних осіб публічного та приватного права, а також фізичних осіб, забороняються Конституція [6].

Загальним конституційний принцип рівності всіх людей у своїх правах, невідчужуваності та непорушності останніх, а також неприпустимість привілеї чи обмежень у правах за будь-якими ознаками відображено в основній засаді судочинства щодо рівності всіх учасників судового процесу перед законом і судом, який у ст. 10 КПК України деталізовано наступним чином: «1. Не може бути привілеїв чи обмежень у процесуальних правах, передбачених цим Кодексом, за ознаками раси, кольору шкіри, політичних, релігійних чи інших переконань, статі, етнічного та соціального походження, майнового стану, місця проживання, громадянства, освіти, роду занять, а також за мовними або іншими ознаками» [7].

Таким чином, принцип недискримінації в кримінальному процесі є невідчужуваним й тісно пов'язаний, як вбачається, з принципом рівності, публічності й верховенства права та поваги до прав людини, що потребує подальшого наукового дослідження у форматі наукового порівняння матеріального та процесуального права за для виявлення системної проблеми в сфері дискримінації чи недискримінації в національному законодавстві.

Список використаних джерел:

1. Кримінальний процесуальний кодекс України : Закон України від 12.04.2012 № № 4651-VI. URL // zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2341-14 (дата звернення 13.04.2023).

2. Юридична енциклопедія : за ред. кол.: Ю.С. Шемшученко (відп. ред.) [та ін.]. К. : Українська енциклопедія ім. М. П. Бажана, 2003. Т. 5. 736 с.

3. Про засади запобігання та протидії дискримінації в Україні: Закон України від 06.09.2012 № 5207-VI. URL//<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5207-17#Text> (дата звернення 13.04.2023).

4. Загальна теорія держави і права: підручник. За редакцією доктора юр. наук, професора М.І. Козюбри. Львів, наукове товариство ім. Т. Шевченка, 2008. 396 с.

5. Рішення Конституційного Суду України № 9-рп/2012 від 12 квітня 2012 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v009p710-12#Text> (дата звернення: 13.04.2023).

6. Конституція України : Закон України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. URL: [//zakon2.rada.gov.ua/Laws/show/254к/96-вр](https://zakon2.rada.gov.ua/Laws/show/254к/96-вр) (дата звернення: 13.04.2023).

7. Кримінальний процесуальний кодекс України з постатейним коментарем, висновками Верховного Суду: станом на 01.01.2021. Упоряд. С.Г. Туманов, 2-ге вид., перероб. і допов. Харків: Право, 2021, С. 34-35.

КОВАЛЕНКО Світлана,
молодіжна працівниця, координаторка ініціативної групи проекту «Запобігання гендерно зумовленого та домашнього насильства серед молоді громад Кіровоградської області»

ЗАПОБІГАННЯ ГЕНДЕРНО ЗУМОВЛЕНОГО ТА ДОМАШНЬОГО НАСИЛЬСТВА ШЛЯХОМ ІНФОРМУВАННЯ МОЛОДІ КІРОВОГРАДСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Впродовж лютого-березня 2023 року ініціативна група активістів(-ок) реалізовує проєкт "Запобігання гендерно зумовленого та домашнього насильства серед молоді громад Кіровоградської області" за сприяння управління молоді та спорту Кіровоградської обласної військової адміністрації, у межах співпраці UNFPA та ГО «Інноваційні соціальні рішення» за підтримки уряду Великої Британії.

Метою проєкту є широке інформування молоді Кіровоградської області щодо запобігання гендерно зумовленого та домашнього насильства.